

Handläggare
Mats Dahlén

Datum
20181022

Diarienummer
2016-002742-MI

Till miljö- och hälsoskyddsnämndens
sammanträde den 7 november 2018

Yttrande i mål M4210-18 angående ansökan om tillstånd till bergtäkt m.m. Börje Holmgrens Åkeri, Fullerö 17:1, 17:3, 17:8 och 21:11

Remiss från Mark- och miljödomstolen , dnr. M4210-18 Remisstid: 7 november 2018

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås besluta

att överlämna yttrande daterat 7 november till Mark- och miljödomstolen

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Börje Holmgrens Åkeri AB (bolaget) vill enligt tidigare, till miljöprövningsdelegationen inlämnad, ansökan kunna deponera upp till 3 miljoner m³ jordmassor och bryta och krossa upp till 225 000 m³ berg på platsen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden (nämnden) yttrade sig i ärendet den 28 februari 2018. I yttrandet var nämnden kritisk till verksamheten av flera orsaker: avståndet till E4 med risk för kast med mera, geologisk barriär, närheten till närboende med bullerstörningar och visuellt negativ landskapsbild och risk för översvämning med mera nedströms och uppströms verksamheten.

I juni 2018 avslog Miljöprövningsdelegationen ansökan på grund av att lokaliseringen inte bedömdes lämplig. Miljöprövningsdelegationens beslut överklagades av bolaget som i sin överklagan i första hand yrkar på motsvarande verksamhet som avslogs av Miljöprövningsdelegationen i tillståndsärendet: lägga upp och hantera upp till 3 miljoner m³ massor och bryta av upp till 225 000 m³ berg. I andra hand yrkar bolaget på att få lägga upp och hantera upp till 2,775 miljoner m³ jordmassor på platsen.

Nämnden har nu fått möjligheten att yttra sig över det överklagade ärendet. Miljöförvaltningen anser att det är viktigt att nämnden yttrar sig i ärendet då bedömningen är att det fortfarande finns ett antal frågor som innebär risk för skada på allmänna och enskilda intressen.

Ärendet

Bolagets tillståndsansökan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning inkom den 22 september 2017 till Miljöprövningsdelegationen. Börje Holmgrens Åkeri AB vill enligt ansökan kunna deponera upp till 3 miljoner m³ jordmassor och bryta och krossa upp till 225 000 m³ berg på platsen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrade sig i ärendet den 28 februari 2018. I yttrandet var nämnden kritisk till verksamheten av flera orsaker: avståndet till E4 med risk för kast med mera, geologisk barriär, närheten till närboende med bullerstörningar och visuellt negativ landskapsbild och risk för översvämning med mera nedströms och uppströms verksamheten.

Den 5 juni 2018 avslog Miljöprövningsdelegationen ansökan med följande motivering:
” Sammantaget anser Miljöprövningsdelegationen att lokaliseringsutredningen inte förmått visa att den aktuella platsen är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för miljön, särskilt när det gäller avledning av överskottsvatten till recipient och bergtäktens närhet till E4:an.

Sammanfattningsvis bedömer Miljöprövningsdelegationen att det underlag som finns i form av ansökan och miljökonsekvensbeskrivning samt inkomna yttranden starkt talar för att platsen är olämplig för den yrkade verksamheten, oavsett skyddsåtgärder.

Miljöprövningsdelegationen finner att lokaliseringen är oförenlig med 2 kap. 6 § miljöbalken och att tillstånd inte kan lämnas. Ansökan ska därför avslås.”

Miljöprövningsdelegationens beslut överklagades av bolaget som i sin överklagan i första hand yrkar på samma verksamhet som avslogs av Miljöprövningsdelegationen i tillståndsärendet. I andra hand yrkar bolaget på att få lägga upp och hantera upp till 2,775 miljoner m³ jordmassor på platsen.

Nämnden har nu fått möjligheten att yttra sig över det överklagade ärendet senast den 7 november 2018.

Anna Nilsson
miljödirektör

Bilagor

Bilaga 1: Yttrande i mål M4210-18 angående ansökan om tillstånd till bergtäkt m.m. Börje Holmgrens Åkeri, Fullerö 17:1, 17:3, 17:8 och 21:11

Datum 7 november 2018
Diarienummer 2016-002742-MI

Nacka Tingsrätt
Mark och miljödomstolen
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Yttrande i mål M4210-18 angående ansökan om tillstånd till bergtäkt m.m. Börje Holmgrens Åkeri, Fullerö 17:1, 17:3, 17:8 och 21:11

Remiss från mark- och miljödomstolen , dnr. M4210-18 Remisstid: 7 november 2018

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar följande yrkanden och synpunkter i rubricerat ärende.

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (nämnden) finner att Börje Holmgrens Åkeri (bolaget) fortfarande trots talan i målet inte tillräckligt har visat att verksamheten är tillåtlig på vald plats. Det kvarstår frågor kring risk för skada på intilliggande fastigheter. Deponins slutliga utformning behöver anpassas så att risk för påverkan minimeras för riksintresset E4:an. För att minimera risk för översvämningar i samband med höga flöden anser nämnden att bolaget måste räkna med ett tioårs regn med klimatpåslag i stället för ett femårs regn. Bolaget har inte någon plan för att långsiktigt minimera risken för översvämningar nedströms. Ytterligare utredningar och skyddsåtgärder behövs. Ytterligare skyddsåtgärder kommer sannolikt att innebära att de totala mängderna som är möjliga att utnyttja för både bergtäkt och deponi måste reduceras en del. Därför yrkar nämnden i första hand på att tillstånd avstyrks utifrån nuvarande underlag. Nämnden anser dock att verksamheten eventuellt kan komma att betraktas som tillåtlig om ytterligare utredningar och skyddsåtgärder som nämnden påtalat utförs. Därför yrkar nämnden också på att ansökan kompletteras så att mark- och miljödomstolen får ett tillräckligt bra beslutsunderlag. Då det är viktiga vattenrättsliga frågor anser nämnden att mark- och miljödomstolen är rätt beslutsinstans. Om tillstånd ändå ges baserat på befintligt underlag yrkar nämnden på att övriga förslag på villkor och behov av kompletteringar tillgodoses.

Nämndens yrkanden:

- *Yrkande: Nämnden yrkar i första hand på att tillstånd avstyrks baserat på nuvarande underlag.*
- *Yrkande: Nämnden anser att verksamheten eventuellt kan komma att betraktas som tillåtlig om ytterligare utredningar och skyddsåtgärder som nämnden påtalat utförs.*

Därför yrkar nämnden också på att Bolaget ges möjlighet att komplettera sin ansökan kompletteras så att mark- och miljödomstolen får ett tillräckligt bra beslutsunderlag.

Om tillstånd ändå medges har nämnden följande yrkanden:

- *Yrkande: Bolaget ska under en provotid utreda och föreslå slutliga villkor angående deponins hydrologiska påverkan på E4 i väster och naturmarken norr om deponin. Utredningen ska ges in till tillståndsgivande myndighet senast 2 år från att tillståndet vunnit laga kraft. Utredningen ska belysa vattensituationen norr om täkten och minimering av påverkan av ytavrinning mot nordväst och västerut genom design av deponins överyta och slänter. Utredningen ska även tydligt redovisa vilken inverkan åtgärderna kommer att få på den totala mängden brytbart berg och total möjlig mängd deponerade jordmassor.*
- *Yrkande: Bolaget ska dimensionera och föreslå utformning av ett sedimenterings/utjämningsmagasin för ett tioårs regn med klimatpåslag. Beräkningen och förslag på utformning ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk. Tillsynsmyndigheten ska ges möjlighet att närmare besluta om den slutliga utformningen och när magasinet senast ska vara färdigställt.*
- *Yrkande: att nämnden i enlighet med bolagets villkorsförslag 14 a ges delegation på att närmare ge anvisningar för utformningen mm av vattenhanteringen. Detta förutsätter ett tydligt villkor från mark- och miljödomstolen som anger ramar angående behov av dikning och rensning av diken till följd av verksamheten.*
- *Yrkande: Bolaget ska under en provotid utreda och föreslå slutliga villkor angående deponins landskapsmässiga påverkan och eventuell skuggningseffekt sommartid för närboende i söder. Utredningen ska ges in till tillståndsgivande myndighet senast 2 år från att tillståndet vunnit laga kraft. Utredningen ska även tydligt redovisa vilken inverkan åtgärderna kommer att få på den totala mängden brytbart berg och total möjlig mängd deponerade jordmassor.*
- *Yrkande på villkor: Sprängning får inte ske utan skyddsåtgärder och aldrig närmare än 50 meter från E4:ans vägområde. (Begränsningslinjen är angiven i aktbilaga 10 "riskanalys", Bjerking)*
- *Yrkande: Provtagning av dricksvatten ska innan verksamheten påbörjas ske i minst två av de mest närliggande dricksvattenbrunnarna söder om täkten. Analys ska förutom vanligt dricksvattenprov, ske avseende samtliga parametrar som kontrolleras i NFS 2004:10 angående deponering av avfall samt PFAS11.*
- *Yrkande: Minst en uppströms och två nedströms liggande kontrollstationer för grundvatten ska upprättas och provtas innan verksamheten påbörjas. Analys ska ske avseende samtliga parametrar som kontrolleras i NFS 2004:10 angående deponering av avfall samt PFAS11.*

Förutom detta yttrande vill nämnden hänvisa till nämndens yrkanden och förslag till villkor enligt tidigare lämnat yttrande daterat den 28 februari 2018 till miljöprövningsdelegationen.

Utveckling av nämndens yrkanden och synpunkter

Tillåtligheten, risk för skador

Miljöprövningsdelegationens avslag tar främst fasta på risken med närhet till riksintresset E4 och risken för översvämning nedströms ansökt verksamhet. Bolagets talan belyser främst dessa risker.

Avseende risk för erosion och risker med vattenhanteringen anser nämnden att bolaget fortfarande inte visat att verksamheten är tillåtlig. Främsta anledningar till nämndens yrkande om avslag är att beslutsunderlag inte föreligger i den delen. Förutom de risker som nämnden påtalar har bolaget i MKB sagt att de ska göra avskärande diken kring deponin. Någon mark finns inte avsatt för det och därför finns inte någon rådighet för att utföra dikningsföretag. Nämnden vill betona att magasinet för vattenhanteringen också måste ligga utanför verksamhetsområdet. Funktionen måste ju säkras även när deponin är fullt utnyttjad. Nämnden finner därför att det fortsatt finns hinder för att medge tillstånd på vald plats. Det finns risk för skada på intilliggande intressen. Fortsatta utredningar kan innebära åtgärder som i sin tur leder till reduktion av de totala mängderna möjliga att utnyttja för både bergtäkt och deponi. Nämnden anser att verksamheten eventuellt kan komma att betraktas som tillåtlig förutsatt att ytterligare utredningar och skyddsåtgärder som nämnden påtalat utförs.

- *Yrkande: Nämnden yrkar i första hand på att tillstånd avstyrks baserat på nuvarande underlag.*
- *Yrkande: Nämnden anser att verksamheten eventuellt kan komma att betraktas som tillåtlig om ytterligare utredningar och skyddsåtgärder som nämnden påtalat utförs. Därför yrkar nämnden också på att Bolaget ges möjlighet att komplettera sin ansökan kompletteras så att Mark- och miljödomstolen får ett tillräckligt bra beslutsunderlag*

Trots att bolaget i sin talan visat på lösningar för sprängningar och vattenhantering anser nämnden att det finns betydande frågetecken kvar angående vattenhantering kopplat till deponins utformning och deponins påverkan på landskapsbilden. Därför vill nämnden i första hand att tillstånd inte medges med befintligt underlag.

Deponins design – risk för skada

I nordväst mot E4 uppstår problem, trots kompletterande uppgifter om vattensituationen. Här har bolaget inritat att 2,5 ha av dräneringen mot norr inkluderas i deponin utan kommentarer. Nämnden anser att det inte är osannolikt att det finns en vägtrumma genom den väg som går ner i det planerade verksamhetsområdet. Finns en sådan dränering mellan östra och västra sidan av den vägen så kan förhållandet vara så att vattnet från sumpskogen i nordväst i dagsläget rinner österut och sedan vidare söderut via sumpskogsområdet som ligger centralt i verksamhetsområdet och vidare genom dike och kulvert ner mot bostadsområdet söder om deponin. Om den dräneringen påverkas så kan det innebära att vatten börjar rinna ner i vägområdet i stället. Dessutom är det inte helt klart hur stort område som verkligen avvattnas den här vägen. Bolaget har endast noterat ett litet område i norr. Nämndens uppfattning är att

området kan vara betydligt större då terrängen är flack. Detta är förhållanden som inte är tillräckligt belysta och som kan ge en del skador på E4 och intilliggande skogsmark.

Ett annat förhållande på samma tema som inte heller tas upp är angående det tidigare nämnda 2,5 ha stora området i nordväst som kommer att inkluderas i deponin. Om deponiytan där är plan eller lutar svagt norrut så kan ytavrinningen från deponimassorna göra att det kan uppstå problem vid höga nederbörds mängder. I dagsläget med naturmark med god infiltrationsförmåga och viss magasinering i sumpmarken klaras situationen. Men vid häftiga regn, om inte någon anpassning görs av överytan, kan det innebära att stora mängder förorenat vatten rinner ner i vägområdet i nordväst. I värsta fall sker också erosion i slänten med ytterligare ökning av jordmaterial som kan leta sig ner till E4:as vägdränering. Nämnden ser problem med potentiellt stora mängder förorenat vatten ner mot vägområdet längs hela den västra delen av deponin. Tidigare har nämnden i yttrande till miljöprövningsdelegationen krävt erosionsskyddad slänt mot väster. Här kräver nämnden nu också att lutningen ska anpassas och även ytterligare skyddsåtgärder kan behöva vidtas så att avrinningen förhindras att påverka intilliggande riksintresse (E4:an) och skogsmark. Detta kan ske i utredningsvillkor men ska vara klart långt innan deponin närmar sig efterbehandlingsfasen.

- *Yrkande: Bolaget ska under en provotid utreda och föreslå slutliga villkor angående deponins hydrologiska påverkan på E4 i väster och naturmarken norr om deponin. Utredningen ska ges in till tillståndsgivande myndighet senast 2 år från att tillståndet vunnit laga kraft. Utredningen ska belysa vattensituationen norr om tälten och minimering av påverkan av ytavrinning (även erosion) mot nordväst och västerut genom design av deponins överyta och slänter. Utredningen ska även tydligt redovisa vilken inverkan åtgärderna kommer att få på den totala mängden brytbart berg och total möjlig mängd deponerade jordmassor.*

Risk för skada vattenhantering

Vatten som avrinner från deponin och intilliggande områden (områden som riskerar att dämmas upp av deponin), ska på lämpligt sätt samlas in och regleras i ett vattenmagasin under tillräckligt lång tid. Nämnden kräver att möjligheten att magasinera/reglera utflödet från verksamhetsområdet inte bara ska ske under del av drifttiden utan under så lång tid som behövs i framtiden. Det innebär att ett sådant magasin måste läggas utanför den planerade deponin. Dimensionering och lokalisering måste, menar nämnden, av olika skäl regleras innan tillstånd kan medges.

Bolaget har i sin talan visat att de kommer att kunna magasinera vatten från ett femårs regn. Nämnden anser att det inte är tillräckligt ur ett långtidsperspektiv. Normalt kräver nämnden beräkningar utgående från tioårs regn med klimatpåslag. I det här fallet finns dessutom farhågor för att det kan bli problem och därför finns inte heller någon anledning att göra avsteg från nämndens krav. Då det dröjer flera år innan verksamheten på allvar påverkar vattensituationen nedströms bedömer nämnden att dimensioneringen kan lösas efter det att tillstånd medgivits men bör slutligt ha utretts så snart som möjligt. Därför föreslår nämnden

att bolaget ges endast 6 månader, från att tillståndet tagits i anspråk, på sig för att dimensionera och utforma vattenmagasinet.

- *Yrkande: Bolaget ska under en prövotid utreda och föreslå slutliga villkor angående deponins hydrologiska påverkan på E4 i väster och naturmarken norr om deponin. Utredningen ska ges in till tillståndsgivande myndighet senast 2 år från att tillståndet vunnit laga kraft. Utredningen ska belysa vattensituationen norr om tälten och minimering av påverkan av ytavrinning mot nordväst och västerut genom design av deponins överyta och slänter. Utredningen ska även tydligt redovisa vilken inverkan åtgärderna kommer att få på den totala mängden brytbart berg och total möjlig mängd deponerade jordmassor.*
- *Yrkande: Bolaget ska dimensionera och föreslå utformning av ett sedimenterings/utjämningsmagasin för ett tioårs regn med klimatpåslag. Beräkningen och förslag på utformning ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk. Tillsynsmyndigheten ska ges möjlighet att närmare besluta om den slutliga utformningen och när magasinet senast ska vara färdigställt.*

Nämnden bedömer att det behövs både diken för uppsamling av lakvatten, avskärande diken kring deponin och rensningar av diken nedströms kommer att behövas. Bolaget skriver i miljökonsekvensbeskrivningen (sid 9 sista stycket) om avvattning ”För avvattning kommer överskottsvatten att samlas upp i avskärande diken”. Några ytterligare anvisningar ges inte i anmälan. Om arbeten i vatten ska göras i efterhand utanför verksamhetsområdet så kommer det att innebära separat handläggning av anmälnings- eller tillståndsärenden. Detta kommer att försvåra att göra nödvändiga åtgärder inom rimlig tid.

- *Yrkande: att nämnden i enlighet med bolagets villkorsförslag 14 a ges delegation på att närmare ge anvisningar för utformningen mm av vattenhanteringen. Detta förutsätter ett tydligt villkor från Mark- och miljödomstolen som anger ramar angående behov av dikning och rensning av diken till följd av verksamheten.*

Påverkan på landskapsbild

I ansökan anges slutlig höjd +56 meter. Sett längs E4 blir det ytterligare 11-17 meter höjd över befintlig skärning. För en del boende söder om tälten blir deponin cirka 20 meter hög och avståndet är endast drygt 200 meter från bostäder. Nämnden anser att släntvinkeln därför bör ses över mot söder. Den bör anpassas och modelleras så att deponin inte uppfattas som ett stort ”block”. Det är skog mellan husen och deponin idag men det finns ingen garanti för att det inte blir kalhygge i framtiden. Det kan inte heller uteslutas att deponin vid sluthöjd skuggar på sommarkvällar. Detta bör bolaget utreda och vid behov föreslå åtgärder.

- *Yrkande: Bolaget ska under en prövotid utreda och föreslå slutliga villkor angående deponins landskapsmässiga påverkan och eventuell skuggningseffekt sommartid för närboende i söder. Utredningen ska ges in till tillståndsgivande myndighet senast 2 år*

från att tillståndet vunnit laga kraft. Utredningen ska även tydligt redovisa vilken inverkan åtgärderna kommer att få på den totala mängden brytbart berg och total möjlig mängd deponerade jordmassor.

Risker kopplat till sprängning

Bolaget visar i sin överklagan att de av extern part bedöms klara sprängningar utan risk för E4. Nämnden anser att bolaget visat att det med förslagna skyddsåtgärder bör kunna fungera men vill att det fastställs om tillstånd ges.

Av tidigare inlämnat kartmaterial (bilaga A2 i ansökan) såg det ut som att sprängning och deponering i princip skulle gå ända fram till vägområdet. I nu inlämnat material finns en linje inritad som underförstått inte ska överskridas. Linjen markerar minst 50 meter till vägområde och bolaget säger att vägen inte behöver spärras av om avståndet är större med föreslagna skyddsåtgärder (tung täckning). Detta, anser nämnden, behöver villkoras för det är inte helt klart ens i den nya riskbedömningen. Det är oklart om bolaget justerat möjlig mängd att bryta efter uppgifterna i bolagets talan.

- *Yrkande: Sprängning får inte ske utan skyddsåtgärder och aldrig närmare än 50 meter från E4:ans vägområde. (Begränsningslinjen är angiven i aktbilaga 10 "riskanalys", Bjerking)*

Kontroll av dricksvatten och grundvatten

Nämnden har inte, i ansökan, funnit några analyser av grundvatten uppströms och nedströms den planerade deponin. Detta ska enligt 42§ NFS 2004:10 utföras och ska börja utföras innan deponering påbörjas. Detta ska egentligen avseende grundvattnet inte behöva skrivas in i ett beslut i och med att det är en föreskrift som ska följas. Avseende dricksvatten bedömer nämnden att referensprov är nödvändiga att ha i fall påverkan i framtiden börjar diskuteras. Kravet i NFS 2004:10 avseende ytvatten bedömer nämnden vara svårt att uppfylla på den aktuella platsen.

- *Yrkande: Provtagning av dricksvatten ska innan verksamheten påbörjas ske i minst två av de mest närliggande dricksvattenbrunnarna söder om täkten. Analys ska förutom vanligt dricksvattenprov, ske avseende samtliga parametrar som ska kontrolleras i NFS 2004:10 angående deponering av avfall samt även PFAS11.*
- *Yrkande: Minst en uppströms och två nedströms liggande kontrollstationer för grundvatten ska upprättas och provtas innan verksamheten påbörjas. Analys ska ske avseende samtliga parametrar som kontrolleras i NFS 2004:10 angående deponering av avfall samt PFAS11.*

Yrkande på villkor i övrigt

Nämnden vill påminna mark- och miljödomstolen om nämndens tidigare yttrande till miljöprövningsdelegationen daterat den 28 februari 2018. I det yttrandet ger nämnden tydliga

förslag på villkor för olika förhållanden. Till exempel ges förslag på villkor för bullervallen mot söder så att bullervallen i vart fall inte tillåts underskrida fyra meter under drifttiden. För flera andra förhållanden som geologisk barriär, kontroll dricksvatten, screening av ytvattenförekomst, åtgärder mot lera på allmän väg, kemikalieförvaring, bränslehantering, arbetstider, erosionsskydd mot E4 och mottagningskontroll, lämnar nämnden förslag på villkor.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bengt Fladvad
ordförande

Susanna Nordström
nämndsekreterare